

Verksamhetsberättelse 2019 för Svenska Botaniska Föreningen

Svenska Botaniska Föreningen (SBF) fortsätter sitt arbete med att sprida kännedom om den svenska växtvärlden och att skydda och vårda den för framtiden.

Under det gångna året har Föreningen genomfört en rad olika aktiviteter, som Botanikdagarna i Härjedalen, och De vilda blommornas dag. Liksom tidigare år genomfördes Föreningskonferensen i Uppsala med intresseväckande föredrag.

Inom arbetet med skydd av våra vilda växter och deras miljöer är en viktig aktivitet att samordna övervakningen av sällsynta och hotade arter – verksamheten Floraväktarna. Där pågår också ett nära samarbete mellan Föreningen och landets regionala botaniska föreningar.

Vidare engagerar sig Föreningen som remissinstans i naturvårdsärenden.

FÖRENINGEN

MEDLEMMAR

Antalet medlemmar i Föreningen var vid årets slut 2 448 st, tyvärr 31 st färre än föregående år, en minskning med 1,3 %. Av Föreningens medlemmar är 8 personer hedersmedlemmar (en ökning med 2, se nedan), 11 ständiga medlemmar, 80 ungdomsmedlemmar (en ökning med 9,6 % sedan förra året), och 27 personer medlemmar via "KV Ossian Dahlgrens stipendiefond" i Uppsala.

Under året tillkom 218 nya medlemmar, varav 49 st från erbjudandet i samband med De vilda blommornas dag. 249 personer har avslutat sitt medlemskap. Därav har 76 personer inte förnyat medlemskapet enligt erbjudandet under De Vilda Blommornas Dag från 2018.

Som tidigare kan medlemmarna välja vilken tidskrift som önskas. Likaså finns ett ungdomsmedlemskap. Därför blir medlemsavgifterna olika.

Årsmötet beslöt att utse **Bo Mossberg** och **Lennart Stenberg** till nya hedersmedlemmar i Svenska Botaniska Föreningen. Motiveringen lyder:

*"Den nordiska floran (och andra upplagan *Den nya nordiska floran*, och tredje upplagan *Nordens flora*) har haft en enorm betydelse för botaniken i (och långt utanför) landet."*

ANSLUTNA FÖRENINGAR

Antalet anslutna föreningar var 2019-12-31 29 st. De bedriver en stor och mångskiftande verksamhet. Totalt omfattar de lokala och regionala föreningarna cirka 6 500 medlemmar. Under året välkomnades "Sälens Fjällbotaniska Vänner" som ny medlemsförening. Styrelsebeslut har även fattats om att se till att alla nya medlemmar i Svenska Botaniska Föreningen blir upplysta om de lokala och regionala föreningarnas verksamhet.

STYRELSEN

Fram till årsmötet 15 mars 2019 utgjordes styrelsen av Eva Waldemarson, ordförande, Göran Mattiasson vice ordförande, Håkan Sundin kassör, Gunnar Björndahl sekreterare, och övriga ledamöter Magdalena Agestam, Jan Andersson, Ulla-Britt Andersson, Olof Janson, Johanne Maad, Tore Mattsson och Katarina Stenman.

Vid årsmötet omvaldes Eva Waldemarson som ordförande. Enligt principerna i de nya stadgarna omvaldes på 2 år Gunnar Björndahl, Johanne Maad, Tore Mattsson och Katarina Stenman. Vidare nyvaldes på 2 år Mora Aronsson. För att enligt de nya stadgarna komma i "otakt", så att alla styrelseledamöter inte omväljs på samma årsmöte, valdes på 1 år Magdalena Agestam, Jan Andersson, Olof Janson, Göran Mattiasson och Håkan Sundin.

Vid samma tillfälle avtackades Ulla-Britt Andersson för sin insats i styrelsen under många år.

Vid det konstituerande styrelsemötet utsågs följande funktionärer, utöver ordföranden Eva Waldemarson: Vice ordförande: Göran Mattiasson, kassör: Håkan Sundin, sekreterare: Gunnar Björndahl, värdepappersförvaltare: Olof Janson, personalansvarig: Tore Mattsson.

Vidare har styrelsen fördelat andra arbetsuppgifter så att de olika ledamöterna har särskilt ansvar för olika områden. En del redovisas nedan i denna verksamhetsberättelse. Dessutom kan nämnas följande ansvarsområden som de var under 2019:

Ledamot i WWF:s förtroenderåd: Ordföranden.

Kontaktperson gentemot Kommittén för svenska växtnamn: Mora Aronsson.

Arbetsgrupp för remisser och yttranden: Ordf. Eva Waldemarson, Göran Mattiasson, Magdalena Agestam, Mora Aronsson.

Artportalen: Margareta Edqvist har varit Föreningens representant i Artportalsrådet. Posten som Föreningens representant i valideringskommittén för kärlväxter är vakant.

Naturens år: Maria van der Wie har varit ansvarig.

Utbildningsverksamhet, samarbete med Studieförbundet: Kontakter med Studieförbundet har förekommit, men Svenska Botaniska Föreningen är ännu inte formellt sett medlemsorganisation. Maria van der Wie har varit Föreningens kontaktperson.

Växtatlasprojektet: Katarina Stenman har varit ansvarig i styrelsen, och dess representant för projektstyrning.

Styrelsen hade 6 protokollförda sammanträden under 2019: 25–27 januari i Uppsala, 15 mars i Uppsala, konstituerande möte 16 mars i Uppsala, styrelseträff 24–26 maj i Norrfällsviken, Ångermanland, 7-8 september i Uppsala samt 15–17 november i Uppsala.

REVISORER OCH VALBEREDNING

Fram till årsmötet 15 mars 2019 var Lars-Åke Bäckström och Lennart Persson ordinarie revisorer, Bengt Sandkull och Sören Svensson revisorssuppleanter. Vid årsmötet omvaldes Lars-Åke Bäckström och Lennart Persson som ordinarie revisorer. Till revisorssuppleanter omvaldes Sören Svensson och nyvaldes Bo Eriksson. På grund av Föreningens ganska stora ekonomiska åtaganden har även en extern revisor anlitats.

Fram till årsmötet utgjordes valberedningen av Barbro Risberg, Gun Ingmansson och Staffan Nilsson, med Barbro Risberg som sammankallande. Samtliga omvaldes, med Barbro Risberg fortsatt som sammankallande.

KANSLI, PERSONAL

Föreningens kansli flyttade under 2019, vecka 16, från Norbyvägen 18 A i Uppsala till lokaler vid Kungsängens gård, i en fastighet som tillhör SLU, adress Kungsängens gård 206, Uppsala. Därmed kan nu kansli och lager vara på samma ställe, och det finns även utrymme för att ha styrelsemötena vid kansliet. Under året har en ny redaktör för Svensk Botanisk Tidskrift rekryterats, se nedan. Vidare har Anna Backman slutat som timanställd på kansliet, och i hennes ställe har anställts Jenny Granvik.

Huvudansvarig i styrelsen för kansli- och personalfrågor är Tore Mattsson, i samarbete med ordföranden Eva Waldemarson.

GDPR

Även fortsättningsvis styrs Föreningens administrativa arbete av regelverket inom GDPR. Ansvarig i styrelsen är Jan Andersson.

TIDSKRIFTER

För båda tidskrifterna har Ulla-Britt Andersson varit ansvarig utgivare t.o.m. 2019-12-26. I hennes ställe utsågs Mora Aronsson att från och med 2019-12-27 vara ansvarig utgivare för båda tidskrifterna. I den mån det har varit möjligt har företaget Bring anlåtats för distributionen av tidskrifterna.

SVENSK BOTANISK TIDSKRIFT

Svensk Botanisk tidskrift har under 2019 kommit ut med 6 nummer, varav ett dubbelnummer (3–4).

Bengt Carlsson avgick som redaktör 2019-12-31. Som efterträdare har Emil V. Nilsson anställts.

VILDA VÄXTER

Vilda Växter har kommit ut med 4 nummer under 2019. Redaktör är Niklas Aronsson.

SBF-FÖRLAGET

Under året skedde utgivning av "Hälsinglands Flora" och "Nyköpings flora". Nytt avtal skrevs för den nya tryckningen av "En guide till Ölands växtvärld". Avtalet beträffande "Upptäck Blommornas Värld" avslutades. Under året har förts diskussioner om lämplig längd på avtalsperioderna – med tanke på under hur lång tid det är någorlunda efterfrågan på de utgivna böckerna. Vidare har beslutats om avveckling av Föreningens webbshop.

JUBILEUMSFONDEN

Beslut har fattats om att hålla Jubileumsfondens medel tydligt separerade från Föreningens övriga värdepapperstillgångar. Bidrag har under året getts till utgivandet av "Nyköpings flora". Avtalet om bidrag till "Södra Vätterbygdens Flora" har förlängts.

VERKSAMHET

FÖRENINGSKONFERENSEN – ÅRSMÖTET

Föreningskonferensen genomfördes 16–17 mars i Uppsala. Årets tema var "Natur och kultur".

Ett referat finns i *Svensk Botanisk Tidskrift* nr 2, s. 152.

Årsmötet 2019 genomfördes lördagen den 16 mars, på Clarion Hotel Gillet, Uppsala, i samband med Föreningskonferensen.

Rutiner har även utarbetats för hur kommande föreningskonferenser kan organiseras.

GULDLUPPEN

I samband med Botanikdagarna i Härjedalen tilldelades **Peter Ståhl**, Gävle, *Gulduppen* för år 2019. Ur motiveringen citeras: "Peter Ståhl har oförtröttligt och med största entusiasm arbetat med inventeringen av floran i Gästrikland alltsedan starten 1990, något som 2016 resulterade i publiceringen av Gästriklands flora. Peter har varit med ända från starten, har fungerat som projektledare för arbetet, samt varit redaktör, huvudförfattare och huvudfotograf för boken. Peter är också aktiv i Gävleborgs Botaniska Sällskap, är samordnare för floraväkteriet i Gävleborgs län, och

mångårig medlem i ArtDatabankens expertkommitté för kärllväxter. Han har också varit reseledare för internationella botanikresor, och många minns säkert också Botanikdagarna i Gästrikland, där Peter hade en nyckelroll.”

VÅRKOLLEN

För femte året i rad genomförde Svenska Botaniska Föreningen tillsammans med forskare vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) Vårkollen under Valborgshelgen.

Vårkollen är ett medborgarforskningsprojekt där forskare analyserar data om vårtecken, som allmänheten rapporterat in. Tanken är att få en ögonblicksbild av hur långt våren kommit i landet vid Valborgshelgen, och jämföra denna ögonblicksbild med historiska data.

År 2019 kom det in ungefär lika många rapporter som 2018.

Föreningens ansvariga är Maria van der Wie, i samarbete med Johanne Maad.

DE VILDA BLOMMORNAS DAG 16 juni

År 2019 genomfördes 129 registrerade vandringar, med 1697 deltagare. 49 nya medlemmar anmälde sig i samband med De vilda blommornas dag. Det finns många medarrangörer, förutom de regionala botaniska föreningarna, även bl.a. kyrkan och olika stiftelser. Några bilder från olika vandringar finns i *Vilda Växter* nr 3, s. 8.

Ansvarig i styrelsen är Johanne Maad.

BOTANIKDAGARNA – I HÄRJEDALEN

Botanikdagarna 2019 genomfördes i Härjedalen 18–20 juli, med ankomst på kvällen 17 juli. Basen för arrangemanget var Funäsdalens Berg och Hotell, i Funäsdalen. Arrangörer var Medelpads Botaniska Förening och Jämtlands Botaniska Sällskap. Bland deltagarna fanns 2 st stipendiater.

Referat från Botanikdagarna finns i *Vilda Växter* nr 3, s. 24–27, och i *Svensk Botanisk Tidskrift* nr 5, s. 333–339.

Vi riktar ett stort tack till alla medverkande vid Botanikdagarna, särskilt till de ansvariga inom Jämtlands Läns Botaniska Sällskap och Medelpads Botaniska Förening.

RESOR

Inga resor genomfördes i regi av Svenska Botaniska Föreningen under 2019.

SAMVERKAN

BIOSAM

BIOSAM är ett samarbetsforum mellan Svenska Botaniska Föreningen, Birdlife Sverige, Sveriges Mykologiska Förening, Sveriges Entomologiska Förening, Mossornas Vänner och Svensk Lichenologisk Förening. I februari hölls ett möte mellan BIOSAM och företrädare för ArtDatabanken för att dryfta gemensamma frågor, bl.a. konsekvenserna av de drastiskt minskade anslagen till ArtDatabankens verksamhet 2019.

För övrigt har under året kontakterna mellan BIOSAM:s medlemsföreningar varit informella.

I styrelsen är Tore Mattsson huvudansvarig, med Jan Andersson som medarbetare.

NORDENMÖTE I DANMARK

Det årliga mötet med de nordiska botaniska föreningarna genomfördes 10 - 11 augusti i Danmark, i Tylstrup på norra Jylland. Värddorganisation var alltså Dansk Botanisk Forening. Från Svenska Botaniska Föreningen deltog Magdalena Agestam, Gunnar Björndahl och Tore Mattsson.

Samordningsansvarig i styrelsen för det nordiska samarbetet är Gunnar Björndahl.

TRÄDGÅRDSMÄSSAN NORDISKA TRÄDGÅRDAR, ÄLVSJÖ

Föreningen deltog inte 2019, men planerar att göra det år 2020. Kansliet har samordningsansvar för Föreningens deltagande i olika mässor och liknande arrangemang.

FALSTERBO BIRD SHOW

Eva Waldemarson representerade Föreningen vid Falsterbo Bird Show.

ÅRETS VÄXT

Årets växt 2019 var de tre arterna **tätört** (släktet *Pinguicula*). Det gavs bakgrundsinformation i tidskrifterna i början av året, i Svensk Botanisk Tidskrift nummer 1 s. 83, och i Vilda Växter nummer 1 s. 7.

Det kom in en hel del rapporter 2019 beträffande de tre arterna dvärgtätört, fjälltätört och tätört.

Dvärgtätört förekommer främst i norra Sverige, även en bit upp mot fjällen. På grund av sin litenhet kan den vara svår att upptäcka. 48 rapporter kom dock in; från Medelpad 1 (ej återfunnen på lokalen), Härjedalen 2, Jämtland 11 (varav 2 ej återfunna på lokalerna), Pite lappmark 7, Lule lappmark 5 och Torne lappmark 22. Högsta noterade antalet var 50 plantor nära Åre, Jämtland.

Fjälltätört är kalkgynnad och förekommer förutom i fjälltrakterna även på Gotland. Från fjällområdet kom 18 rapporter, fördelade på: Härjedalen 1 rapport, Åsele lappmark 2, Pite lappmark 4, Lule lappmark 3 och Torne lappmark 8 rapporter. Från Gotland rapporterades däremot 72 lokaler och 256 fynd, varav 6 nyfynd, medan den inte kunde återfinnas på 16 av 66 äldre lokaler. Antalet plantor totalt beräknas vara drygt 47 000 på Gotland. Det finns enskilda lokaler med uppåt 7 500 plantor. Orsakerna till att arten försvunnit från en del äldre lokaler anses vara igenväxning och ibland dikning.

Tätört finns i princip i hela Sverige – under botanikdagarna i Härjedalen sågs den t.o.m. på toppen av Torkilsstöten. Det kom också in så många som 985 rapporter, från alla Sveriges floraprovins. Flest plantor (5 000) rapporterades från Sillviks naturreservat i Bohuslän, på skalgrus, och från Övre Säterberget i Värmland, längs ett dike. Det noterades anmärkningsvärt många lokaler utan återfynd i de södra delarna av landet (Blekinge, Halland, Småland och Västergötland).

T.o.m. 2019 har Ulla-Britt Andersson varit ansvarig för Årets växt. Till ny ansvarig för Årets växt i styrelsen fr.o.m. 2020 har utsetts Jan Andersson.

NATIONALBLOMMA

Efter att frågan väckts har det bl.a. skickats ut en förfrågan till alla medlemsföreningar. Ärendet kommer även att tas upp som en punkt på årsmötet 2020.

FLORAVÅRDSFRÅGOR

Norra Gotland

De goda nyheterna från 2019 är att täktplaner på norra Gotland har avslagits och att arbetet att bilda Nationalparken Bästeträsk har startat.

Den 1 april 2019 meddelade Högsta domstolen att bolagen Nordkalk och SMA Mineral inte får prövningstillstånd i målet om att bryta kalk på norra Gotland inom Bästeträsk-området. Beslutet från Mark- och miljööverdomstolen 2018 att avslå respektive bolags täktansökan har därmed vunnit laga kraft. Svenska Botaniska Föreningen har alltså uppnått målen att dels förhindra att områdets världsunika naturvärden förstörs av täktverksamhet, dels skapa förutsättningar att bilda nationalparken Bästeträsk. Samtidigt tryggas vattenförsörjningen på norra Gotland, ett ytterst angeläget mål för invånare på Gotland som brukar drabbas av årligen återkommande vattenbrist.

Föreningen föreslog redan 2005 – för 15 år sedan – att nationalparken Bästeträsk skulle bildas, på grund av områdets världsunika naturvärden. I Sveriges nationalparksplan – Naturvårdsverkets långsiktiga plan, 2008 och senare – prioriteras arbete med skyddet av Bästeträsk.

Göran Mattiasson, Föreningens vice ordförande, har sedan starten 2005 skrivit Föreningens yttranden i ärendet, redovisat brister i bolagens ansökningar, liksom laghinder mot exploatering, samt framhållit motiv för nationalparksbildning. Föreningen har också arbetat för och begärt att nationalparksområdet ska ingå i Natura 2000, vilket EU-kommissionen beslutade i december 2017, efter Regeringens tillstyrkan.

Den 24 juni 2019 meddelade Naturvårdsverket att myndigheten, tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten, Region Gotland samt Länsstyrelsen i Gotlands län, skulle inleda arbetet med att bilda nationalparken Bästeträsk efter sommaren. Parterna har tidigare (2016 – 2018) tillsammans tagit fram en Förstudie för nationalparken. Denna utgörs av två rapporter, som utgör underlag för fortsatta utredningar och för genomförandearbetet.

Under hösten 2019 har projektet organiserats. Det leds av Naturvårdsverket, som har statens uppdrag att ta fram underlag för bildning av nationalparker. Vidare har en lednings- och styrgrupp bildats, samtidigt som Naturvårdsverket gjort en projektbeställning. Denna anger att en Projektplan ska fastställas i slutet av mars 2020. Invigning av nationalparken bör kunna ske senast om 5½ år, d v s senast under försommaren 2025.

Projektplanen anger att en uppdaterad geografisk gräns för projektarbetet ska göras. Förslaget till nationalpark inklusive föreskrifter och skötselplan samt förslag till Regeringen att besluta om nationalpark efter Riksdagens godkännande skickas först ut på remiss. Processen avslutas med invigning av nationalparken. Mark- och vattenområdet som ingår i nationalparken ska ägas av staten, vilket innebär staten måste förvärva fastigheter för en ändamålsenlig avgränsning av nationalparken.

Göran Mattiasson har varit Svenska Botaniska Föreningens ombud i ärendena rörande kalkbrytning på norra Gotland respektive den planerade Nationalparken Bästeträsk.

NYCKELBIOTOPSREGISTRERING

Föreningen har, tillsammans med flera natur- och miljöorganisationer, undertecknat en skrivelse till Skogsstyrelsen om behovet att även fortsättningsvis registrera nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar.

MILJÖÖVERVAKNING

Föreningen har lämnat remissvar på betänkandet "Sveriges miljöövervakning – dess uppgift och organisation för en god miljöförvaltning".

KONFERENSER

Vid konferensen om Fauna- och Floravård 11 – 12 april deltog från Föreningen Maria van der Wie och Mora Aronsson. Föreningen hade även ett informationsbord i anslutning till konferensen.

Vid konferensen om biologisk mångfald i Stockholm 17 oktober representerades Föreningen av Mora Aronsson och Gunnar Björndahl. Arrangörer var Centrum för biologisk mångfald vid SLU, Naturvårdsverket och Naturhistoriska riksmuseet.

Vid Skogsprogrammets årskonferens 4-5 december representerades Föreningen av Gunnar Björndahl.

FLORAVÄKTARNA

Svenska Botaniska Föreningen (SBF) arbetar på uppdrag av Artdatabanken med nationell koordinering av floraväktarverksamheten. Mer information redovisas i den särskilda verksamhetsberättelsen för Floraväktarna.

Omkring 500 floraväktare har varit aktiva i landet under 2019. Sammanlagt har 6 633 lokaler för de hotade arterna besökts under 2019.

Floraväktarrådet

I Floraväktarrådet ingår Mora Aronsson – Artdatabanken, länsansvarig i Uppsala län, Jan Andersson – SBF, länsansvarig i Stockholms län, Sebastian Sundberg – Artdatabanken, Åke Widgren – länsansvarig i Blekinge, samt Henrik Josefsson – Länsstyrelsen i Örebro län. Floraväktarrådet har en rådgivande funktion och är ett diskussionsforum för att ge stöd i verksamheten.

Floraväktarrådet årliga möte genomfördes i Nässjö 13 december. Bland frågor som diskuterades kan nämnas Artportalen – validering m.m., det kommande mötet för de regionala samordnarna (i Halland), ekonomi, läger samt fokusarter 2020.

Träffar för floraväktare

Under 2019 har följande floraväktarområden besökts: Jämtlands län, Kronobergs län, Skåne län, Södermanlands län, Gävleborgs län och Östergötlands län.

Den 17–19 maj hölls ett samordnarmöte i Örebro län (Åsbro) för alla områdesansvariga. Mötet ägnades främst åt förfarandet med validering av våra floraväktarter i Artportalen.

Helgen 29–30 juni genomfördes en kurs i Ljusdal, Hälsingland, med ett 15-tal deltagare.

Under året genomfördes två floraväktarläger. Det ena var på Gotska Sandön 26-30 juli med ca 10 deltagare och med fokus på röd skogslilja, ryl, tofsäxing och luddvedel (cirka 10 deltagare). Det andra

hölls i Ångermanland 8–11 augusti med cirka 20 deltagare. Fokus var i det fallet annex-arterna myrbräcka, sötgräs och ävjepilört, och sammanlagt besöktes 50 lokaler för dessa.

Möten med myndigheter och organisationer

Under det gångna året har Margareta Edqvist deltagit i ett möte med ArtDatabanken, Artportalsrådet m.fl. rörande Artportalen, samt medverkat i "Nationell valideringsgrupp för kärlväxter". SBF är, genom Floraväktarnas nationella koordinator Margareta Edqvist, representerad i Artportalsrådet.

Artportalen

Arbetet med att mata in data från floraväktarbesök till Artportalen har fungerat bra 2019, men ännu saknas vissa funktioner som skulle underlätta arbetet. Föreningen samarbetar med Artdatabanken för att hitta konstruktiva och effektiva lösningar för att enkelt rapportera in data samt följa utvecklingen för hotade arter på Artportalen. Flera projekt har kommit igång på ett bra sätt med valideringen av floraväktardata för hotade kärlväxter.

Ekonomi

SBF sökte medel från Naturvårdsverket inom ramen för "Bidrag till ideella miljöorganisationers arbete" för 2019 års floraväktarverksamhet och beviljades 226 400 kr, en rejäl minskning från 2018 års bidrag som var 900 000 kr. Naturvårdsverket tillförde, via ArtDatabanken, 50 000 kr för eftersök av annex-arter i Ångermanland. SBF har sökt 900 000 från Naturvårdsverket för 2020 års floraväktarverksamhet. Floraväktarna/SBF får också medel från Artdatabanken, för att finansiera samordnartjänsten.

Den nationella samordnaren

Den nationella samordnaren Margareta Edqvist kommer att gå i pension under 2020. SBF planerar att rekrytera en ny person till den tjänsten.

Ansvarig i styrelsen för floraväktarverksamheten är Jan Andersson.

TACK

Slutligen vill vi alla i styrelsen för Svenska Botaniska Föreningen rikta ett tack till alla, medlemmar och andra, som har gjort verksamheten under år 2019 möjlig!

Eva Waldemarson, ordförande

Magdalena Agestam

Jan Andersson

Mora Aronsson

Gunnar Björndahl

Olof Janson

Johanne Maad

Göran Mattiasson

Tore Mattsson

Katarina Stenman

Håkan Sundin